

Juryrapport

Uitreiking RoeteRing 2022

De RoeteRing

De RoeteRing is een jaarlijkse wisselprijs van de Landelijke Cliëntenraad. De RoeteRing is ingesteld als eerbetoon aan Else Roetering. Zij is mede-oprichter én eerste ambtelijk secretaris van de Landelijke Cliëntenraad. Op 31 december 2020 is zij met pensioen gegaan. In 2021 is de prijs voor het eerst uitgereikt. De RoeteRing is een eerbetoon aan mensen die opkomen voor de belangen van burgers, het systeem opschudden of op een indringende wijze de positie van mensen (bij voorkeur op het terrein van werk en inkomen) in beeld brengen.

De winnaar van 2022

De jury voor de RoeteRing meent unaniem dat de RoeteRing in 2022 toekomt aan **Vanessa Umboh**: een strijdster tegen armoede in het algemeen en kinderarmoede in het bijzonder.

Motivatie van de jury

Armoede is een veelkoppig monster. Vanessa Umboh kent armoede als hulpverlener en als ervaringsdeskundige. Ze leefde enkele jaren (2016-2019) in armoede en met schulden. Haar strijd tegen armoede is een strijd vol compassie en haar kritiek richt zich op het systeem. Ze ziet dat de stad (Rotterdam) veel inwoners heeft die de wind mee hebben maar dat een heel groot deel van zware tegenwind ervaren. Armoede uitbannen lukt niet in visies en missies waarin de woorden liefde en compassie niet voorkomen, zegt Vanessa Umboh. En vanuit deze drijfveren gaat ze de strijd tegen armoede aan. Levend aan de rafelranden van de samenleving heeft ze invloed. Dat zij haar stem liet horen en nog steeds laat horen, doet ertoe.

Strijden tegen armoede is een strijd die je niet alleen kunt winnen. Dat heeft Vanessa Umboh aan den lijve ondervonden.

Wat drijft Vanessa?

Vanessa is door toeval in de zorg gaan werken.

Terwijl ze op de personeelsafdeling van een zorgorganisatie werkt, woont ze een presentatie op haar werk bij. Het gaat over een nieuw team dat aan het werk moet gaan met een nieuw programma. Dit trekt haar over de streep. Via intensief contact moet ze rust brengen, werken vanuit aandacht en vertrouwen. Diploma's worden van haar niet gevraagd. Dat spreekt Vanessa aan. Ze gaat aan de slag als trajectbegeleider van jongeren uit de kinder- en jeugdpsychiatrie. Na zo'n drie jaar begint er van alles te veranderen en komt de nadruk op productie te liggen. De zorg die Vanessa kan verlenen, komt niet meer in de buurt van de visie waarmee ze drie jaar eerder is begonnen.

Vanessa ziet marktwerking als oorzaak. Ze stapt over naar een nieuwe organisatie die wel volgens die 'oude' visie wil werken. Doordat een te snelle groei van de organisatie wordt gevraagd, gaat ook deze ten onder aan de marktwerking.

Vanessa belandt in de WW. Een jaar later belt iemand van de forensische afdeling van een GGZ-instelling haar. Of ze wil meewerken aan het ontwikkelen van een aantal zorgafdelingen, waaronder een dagbestedingsafdeling en een zorgboerderij. Dat spreekt haar erg aan en ze gaat aan de slag. Van goede zorg ontwikkelen is echter geen sprake. Er is veel mis in deze organisatie. Vanessa trekt na enige tijd aan de bel bij een bestuurslid dat ze al een tijd kende. Als ze haar verhaal doet, krijgt ze het verwijt dat zij een klokkenluider is. Dat is het begin van het einde. Vanessa wordt van de ene afdeling naar de andere overgeplaatst en na een jaar wordt haar contract niet verlengd.

Ze probeert na te denken over haar toekomst. Na al haar ervaringen in de zorg is haar op dat moment duidelijk: ze wil niet meer in de zorg werken. Maar wat dan wel? Ze weet het niet. De wereld wordt een zwart gat voor haar en ze krijgt een burn-out.

Stem zonder gezicht

Na zes maanden krabbelt Vanessa op. Dan valt haar oog op een artikel in de krant. Zij leest verbijsterd dat één op de vijf kinderen in Rotterdam met honger in de klas zit. Ze wil het eerst niet geloven maar als ze op zoek gaat om 'meer' te weten over armoede, grijpt de schrijvende waarheid van het artikel haar aan. Vanessa besluit zelf aan de slag te gaan en het gevecht met de armoede van - vooral - de kinderen aan te binden. Ze richt de stichting 'Stem zonder Gezicht op' voor alle kinderen zonder basisvoorzieningen. Via deze stichting wil ze iedereen uitnodigen na te denken wat zij willen delen of kunnen inzetten.

Vanessa leeft intussen zelf in armoede, zelfgekozen armoede. Zelf zegt ze daarover: 'Als ik verstandig ben, ga ik op zoek naar een baan. Als ik baan neem, houd ik daarnaast vast wel een paar uur per week over om mijn 'plannetjes' uit te werken'. Maar, zo besluit ze, dan kan ik niet naast 'mijn' kinderen staan. Ze zoekt geen baan maar gaat fulltime het gevecht tegen de armoede aan. Ze spreekt beleidsmakers aan, geeft interviews, bezoekt bijeenkomsten. Overal belicht ze het probleem van armoede en kinderarmoede aan. Ze ontwikkelt verschillende acties zoals de Pop-up speelgoed winkel en projecten voor talentontwikkeling, waarmee ze kinderen laat zien wat ze waard zijn. Haar droom? Ze wil een stad waarin binnen wijken en buurten mensen weer naar elkaar omkijken, waar mensen elkaar helpen als ze het slechter hebben.

Systeemverandering noodzakelijk

Vanuit haar eigen ervaringen in de zorg én haar leven in armoede realiseert Vanessa zich dat veel acties - ook die van haarzelf - vooral armoede verzachten maar het onderliggende probleem niet oplossen. Daarom strijdt ze ook voor systeemverandering als lid van de 'Rotterdamse Armoedebestrijdings Beweging (RAB)'. Ze spreekt over het dichten van de kloof die tussen burger en overheid is ontstaan. Er moet worden gestopt met praten óver mensen en oplossing vóór hen te verzinnen. 'We moeten met hen in gesprek gaan en proberen zo goed mogelijk aan te sluiten bij hun leefwereld', zegt Vanessa.

Beleidsbeïnvloeding

Rotterdam krijgt in 2017 voor het eerst een wethouder armoede, schulden en informele zorg: Michiel Grauss. Hij lijkt te begrijpen hoeveel moeite het mensen kan kosten om te overleven en wat ze nodig hebben om zich beter te voelen. Niet oordelen, maar naast hen gaan staan. Niet verwijten, maar hen ondersteunen en weer zelfvertrouwen geven. Die visie sluit in grote lijnen aan bij de uitgangspunten en gedachten van Vanessa. Daar heeft ze met al haar acties ook aan bijgedragen. In de praktijk gaat het nog altijd te veel om symptoombestrijding, zo vindt zij.

Vanessa is niet snel tevreden en het gaat haar ook niet snel genoeg.

Na drie jaar strijden tegen armoede stort Vanessa in een zware depressie. En opnieuw krabbelt ze op. Zelf zegt ze dat de Vanessa van vóór de depressie niet meer de Vanessa van nu is. Ze heeft een aantal lessen geleerd: als je de wereld wilt veranderen, zorg dan goed voor je zelf. En: de wereld veranderen kun je niet alleen. Als je dat wel denkt, dan lijdt je aan megalomanie.

Ze blijft strijden maar niet meer megalomaan

Vanessa heeft het idee losgelaten dat haar leven slechts zinvol kan zijn als zij zich vereenzelvigd met haar 'kinderen'. Ze werkt nu bij Omroep ZET. Ze kan programma's maken en laten maken over problemen in de samenleving, zoals armoede. Nu ze mentaal sterker is, heeft ze energie om de strijd tegen gerechtigheid weer op te pakken. Haar aversie tegen de oneerlijke verdeling van welvaart is gebleven. Ook verafschuwt ze nog steeds het onrecht dat armoede heet. En met dezelfde kracht als in 2017 gelooft ze dat we met z'n allen dit onrecht kunnen en moeten bestrijden. Waar ze minder zeker van is: zal zij de verlossing brengen?

Met de RoeteRing laten we zien dat wij haar steunen in haar missie en hopen we haar boodschap nog breder te verspreiden.

Jury

Else Roetering

Janny Hoeflak

Jan Zwanepol

(Overleden 18 mei 2022)

Eerdere winnaars van de RoeteRing

2021 Eva González Pérez, advocaat in het kinderopvangtoeslagschandaal

Bronnen

- Boek van Jasper van den Bovenkamp
Moeder van 40.000 kinderen; Het verhaal van Vanessa Umboh
- Artikel in MaatschappijWij;
Vanessa Umboh de moeder die 40.000 kinderen een stem geeft
(7 mei 2022, Nadine Maarhuis).